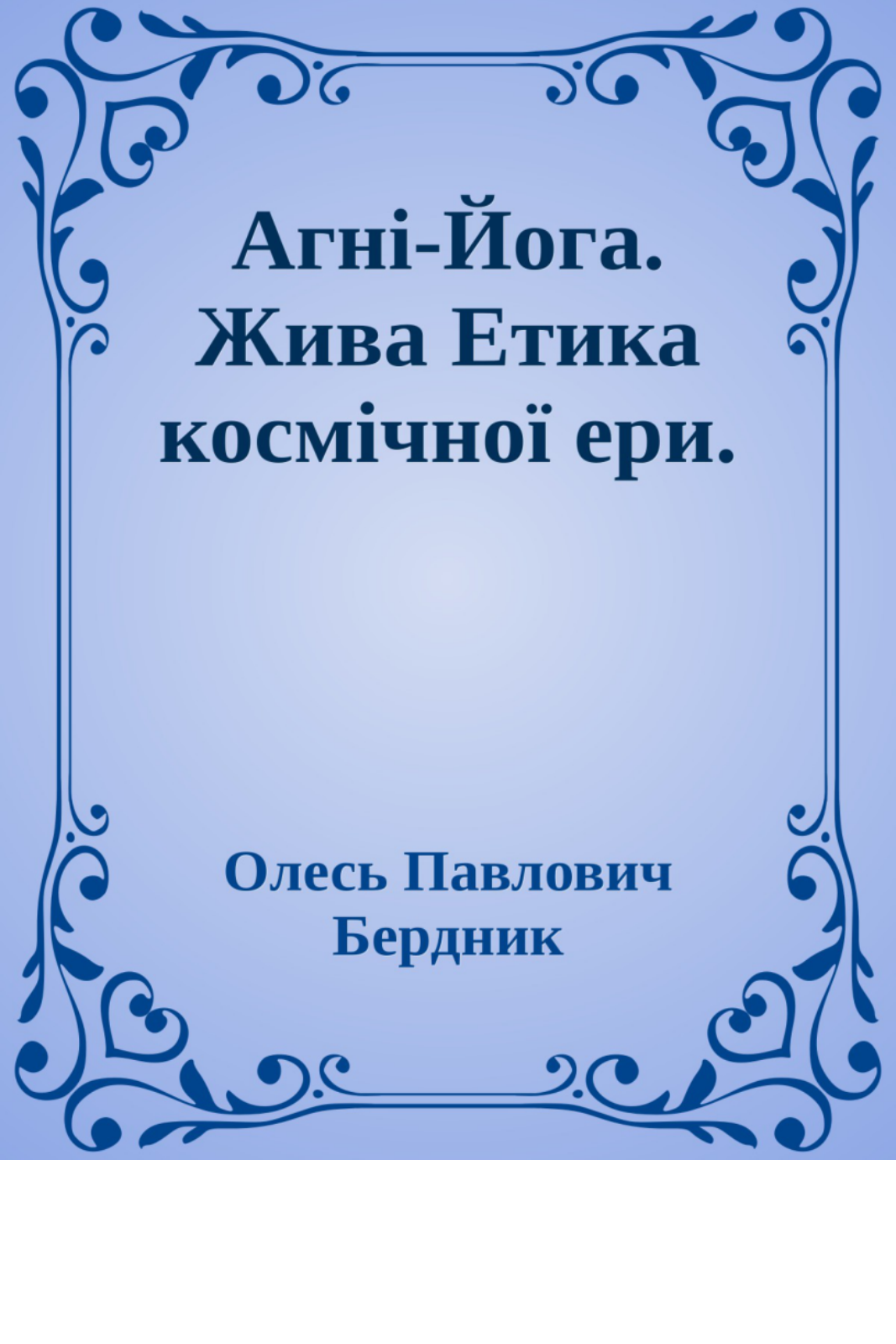

A decorative border with intricate floral and scrollwork patterns in a dark blue color, framing the central text.

Агні-Йога. Жива Етика космічної ери.

**Олесь Павлович
Бердник**

- [Олесь Павлович Бердник](#)

Олесь Павлович Бердник

Агні-Йога. Жива Етика космічної ери

В житті я не бачив Миколу Реріха. Стрілися мені на стежках духовного і пошуку його картини, книжки, уривки занотованих думок та спогади очевидців про нього, і мов блискавиця увійшла в серце. Ніби чарівне зерня лягло в ріллю. Згодом воно проросло, й мене вже полишав образ воїна Великої Культури

Звучали на сторінках газет, часописів чи в ефірі голоси борців за мир, за єднання людства — і я чув за тими голосами схвильовану мову Миколи Реріха; руйнувалися у селах та містах прадавні храми чи будівлі — неповторні пам'ятки рідної культури — і відлунювався його гнівний спротив, палав докірливий погляд; доводилося й мені мандрувати гірськими пляями Алтаю чи Кавказу — і ввижалася за осяйними, тривожними верхів'ями постать митця, вічного подорожнього, космічного будівничого; милувався я глибинами о неба — а з тієї даліни суворо й вимогливо дивилися його прозорливі очі Учителя й Провидця.

Таке життя хіба можна цінувати однозначно й раціонально? Єдиний критерій для цього легенда — Лише в цьому ключі можна правдиво передати культурну й духовну місію родини Реріхів. Саме — родини! Бо, оповідаючи про Реріха, ми не можемо обійти інших учасників духовного подвигу — його дружини Олени Іванівни або Лади, як він її голубливо називав; старшого сина Юрія — славетного сходознавця, всебічно освіченої людини, мандрівника й просто чудового друга для всіх, кому він відкривав своє серце; Святослава — незрівняного маляра, вченого, мудрого дослідника філософії та медицини.

Кожен, хто спостерігає за життям природи, знає, що однолітні бур'яни бурхливо переганяють у рості великі дерева — інколи в сотні чи десятки разів. Зате, скажімо, дуби ростуть поволі, але невпинно, вперто, надійно, занурюючись корінням у глибини рідної землі, сягаючи кроною в обшири неба. Родина Реріхів видається мені отаким-от феноменальним деревом яке з кожним роком росте все вище даруючи новим поколінням плоди мудрості, радості та оптимістичної перспективи.

Довгі роки найтривожнішої епохи в історії Землі віддали пошуку зерен прадавньої та сучасної мудрості Сходу, її конкретних носіїв — Учителів самотньої космогонії та антропогонії. Їхні творчі зусилля увінчалися не лише титанічним мистецьким здобутком Миколи Реріха (близько семи тисяч картин у різних музеях світу), а й десятками книжок, досліджень

у царині медицини, ботаніки, археології, фізики, орієнталістики — й усе це стало ним внеском дружньої родини в скарбницю, кої культури.

Щойно світ відзначив 110-річчя від дня народження Олени Реріх — дружини й сподвижниці великого митця, яка героїчно присвятила все свідоме життя утвердженню Агні-Йоги або, як вона любила величати це мудре вчення, — Живої Етики, чарівного стопу вікового досвіду й знання, де сполучаються осяяння прадавніх ріші-архатів (мудреців) і сучасні болісні проблеми духу й розуму в гармонійному космосинтезі з гострим прогностичним поглядом у прийдешність Планети й Людства.

Агні-Йога — це запис бесід Урусваті (таке легендарне ім'я дали Гімалайські Учителі Олені Іванівні) з духовним наставником Махатмою Морія та іншими Архатами казкової Твердині Знання, про яку вже впродовж століть різні народи передають барвисті легенди. Саме тепер, коли над світом точиться герць між силами творення та руйнації, мілітаризму та миру, коли на терезах Космічного Права зважуються наші думки, діяння та наміри, варто знову й знову схилитися над сторінками нетлінних заповітів, де викристалізовано колосальний гуманістичний досвід Великих Душ, щоб використати ці творчі камені для мурування підвалин Вселюдської Громади.

Наскільки історично реальні таємничі зв'язки Реріхів із Гімалайськими Учителями? Митець, його супутниця й сини завжди якнайобережніше торкалися цього питання, не дозволяли грубим, непросвітленим душам випадкових людей відкривати заповітне покривало дива. Проте той, хто жадав для Планети щасливої будучини, може знайти у книгах, листах і картинах Реріхів священні знаки тих зустрічей з Учителями Сходу. А найпаче свідчить про довголітню спільну працю подарована людству Агні-Йога — чотирнадцять книг бесід із Гуру Серця. Це — не містика, не забобон, а найглибша реальність — така як своєчасне проростання зела навесні, як схід сонця над обрієм, як суджений політ юного птаха урочої днини, коли крила вже спроможні тримати його в повітрі, щоб понести за хмари, до зірок.

Безліч міфів, легенд, переказів. Що таке Гімалайська Твердиня Знання? Притулок прибульців із далеких світів? Чи дружня громада освічених людей-альтруїстів, які вік у вік збирали перли знань та технічних можливостей, щоб пізніше урочо передати їх людям, коли виникне цілковита необхідність?! Різні варіанти відповідей. Проте самі Вчителі зберігають таємницю. Бо заздалегідь підготовлена відповідь — смерть для знання. Дитя людське має дорости до права — відхилити “покривало Ізиди”. Ми

аж надто глибоко й болісно переконались у XX столітті в несвоечасності вельми багатьох відкриттів.

Хоч як би там було, проте Реріхи наполегливо стверджували в своїх творах: Люди не самотні. Ми не випадкова гілка на дереві універсуму, а закономірна квітка Розуму, поруч із якою є інші чарі парості Всеосяжного Життя; поміж ними існують старші й величніші еволюції, ніж наша, й вони пам'ятають про нас, допомагають нам у скрутну й трагічну добу космоісторії.

Агні-Йога — одне з таких пророчих попереджень про прийдешню Космічну Еру, про Епоху Вогню, коли посилюються усі стихії, всі еволюційні ритми, змушуючи людство до остаточної відповіді на вічне запитання; хто ми, звідки, який Плід маємо дати задля спільної Великої Матері — Зоряної Безмірності?

Після нечуваної п'ятирічної мандрівки (Індія — Китай — СРСР — Монголія — Тибет — Індія) родина Реріхів зупинилася в Сіккімі. Для опрацювання цінних наукових матеріалів у долині Кулу було засновано Інститут Гімалайських Досліджень “Урусвати”. Десятки учених світу співпрацювали з Реріхами, зокрема й наш славетний Микола Вавілов, що пізніше загинув у сталінській катівні. Самозречено допомагала митцеві Олена Іванівна, сини Юрій та Святослав. У тридцяті роки в багатьох країнах світу почали виникати гуртки та об'єднання Агні-Йоги. Олена Іванівна невтомно листувалася з ними, пояснювала глибини східної філософії, попереджувала про майбутні космічні катаклізми, якщо людство до вирішального часу не зуміє об'єднатися в братерську світову громаду. На жаль, тодішні керівники нашої країни не зуміли (чи не захотіли?) сприйняти дружньої допомоги Гімалайських Учителів. Щире послання до радянського народу (“Международная жизнь”, (1968, № 1), особисті бесіди Реріха з Чичеріним, Луначарським, Горьким здавалися їм як містичний курйоз, як інтелектуальна химера творця А за прихильність до Агні-Йоги в повоєнні роки сотні людей було запроторено до концтаборів, Лише смерть Сталіна зупинила це демонічне переслідування носіїв світлого знання.

Минули роки. Історичний досвід підтвердив багато можливостей ми прогавили, випустили з рук, які величні перспективи очікували нас, коли батьки своєчасно збагнули б непересічні вартості парадоксальних духовних напрямків пізнання й краси, до чого закликала Агні-Йога.

Перебудова відкриває сучасникам ще один — уже, напевне, останній шанс для виходу на стежку всебічного розвою духу й розуму. От чому для читача будуть на часі мудрі речення Великих Учителів. Уривки Живої Етики, що їх ми друкуємо, звучать радісним гімном праці, людській гідн радості й творчості життя,

свободі розуму, духу му подвигу, прориву до вищих щаблів Буття.

Ти знаєш, читачу, що тлін Миколи Реріха, який помер 1947 року, спалено в долині Кулу й поховано в склепі. Там нині стоїть камінь із написом. Ти відаєш, що Олена Реріх залишила Землю 1955 року, й у Калімпонгу, над місцем її поховання, височить білосніжна ступа — дарунок Великого Учителя останньому притулку великої подвижниці. Пам'ятаємо ми й про те, що Юрій Реріх, повернувшись Батьківщину, давши творчий поштовх поглибленому дослідженню східної культури, пішов услід за батьками ще 1960 року. Лише Святослав Реріх лишається вартовим нетлінних скарбів духу в Гімалаях, торуючи шляхи дружби між Індією та нашими народами.

Проте хіба можна казати про смерть там, де мовиться про вогонь розуму й серця? Усе, що надбали Реріхи в наближенні до вартостей краси й братерства, вони передали нам, своїм спадкоємцям. І ми чуємо їхній заповіт, заклик до Екології Культури. Лише всеоб'єднання сил миру й правди під стягами Духу здатне зупинити сили руйнації.

Пелена пільми нависла над планетою. В кільці рятунку, в лавах бійців розуму, поруч із живими, поруч із тими, хто нині йде по Землі — невмирущий дух минулих героїв та вождів — від Піфагора до Вівекананди, від Будди — до Ціолковського, від Спартакса — до Махатми Ганді, від Платона — Шевченка, від Гіпатії — до Лесі Українки. Хто зупинить таку непереможну рать, хто зламає потугу народів у їхньому прагненні до осмисленого гармонійного, людяного, суверенного життя?

Згадаймо про те, що останнє вітання Миколи Реріха було надіслане Україні — одній із сестер нашого великого Братерства, згадаймо з вдячністю його батьківське напуття прийдешнім воїнам Культури: “Не спи, дерзай, візьми суджену долю свою. Не владним, не багатим, не злбним, а Іванові Стотисячному, предковічному героєві народних легенд і казок, заповідана та доля”.